నూరు గ్రామాలకు దొంగ

వసుంధర

వీరన్న వీధరుగుమీద కూర్చుని ఉండగా వాళ్ళింటి ముందు ఓ నడివయస్కుడు ఆగాడు. వీరన్నకు ఆ నడివయస్కుడి నెప్పుడూ చూసిన గుర్తులేదు. అందుకని-
"ఎవరిల్లు కావాలి?" అనడిగాడు.

"వీరన్నగారిల్లి దేనాండీ?" అనడిగా డా వ్యక్తి.

"నేనే వీరన్నను—" అన్నాడు వీరన్న కాస్త ఆశ్చర్యపడుతూ.

"నా పేరు లక్ష్మణరావండి!" అన్నాడతను.

పేరు కూడా వీరన్నకు ఎప్పుడూ విన్నట్లనిపించలేదు.

"నన్ను విశాఖపట్నంనుంచి బంగారయ్యగారు పంపా రండి—" అన్నాడు లక్ష్మణరావు మళ్ళీ.

బంగారయ్య సంగతి అటుంచితే విశాఖపట్నంలో నే వీరన్నకు తెలిసిన వాళ్ళెవ్వరూ లేరు. అందుకని ఆయన ఇంకా వెర్రి మొహంవేసుకుని ఆ వ్యక్తివంకే చూస్తూ ఉండిపోయాడు.

"మీ యింట్లో నాలుగు రోజులుండి వెడదామని వచ్చాను. ఊళ్ళో నాకు ముఖ్యమైన పని ఒకటున్నదండి. ఎవరింట్లో ఉండడానికీ లేదు. బంగారయ్యగారు మీ పేరు సూచించారు—" అన్నాడు లక్ష్మణరావు.

"మీరు లోపలకు రావచ్చు. కాని బంగారయ్యగారెవరో నాకు తెలియడంలేదు—" అన్నాడు వీరన్న. ఆయన లోపలకు రావచ్చన్న ఒక్కమాట ఆసరాగా చేసుకుని ఇంట్లో ప్రవేశించాడు లక్ష్మణరావు. వీరన్న కూడా అతడిననుసరించాడు. బంగారయ్య ఎవరో చెప్పే ప్రయత్నమేమీ చేయకుండానే లక్ష్మణరావు మండువాలో ఓ బల్లమీద కూర్చున్నాడు.

అప్పుడు వీరన్నే అడిగాడు "బంగారయ్యగారెవరు?"

"ఎక్కడో వున్న బంగారయ్యగారి సంగతెందుకండీ? ఇక్కడున్న నా విషయం చెబుతాను. అయితే మొత్తం వివరాలు మీరు రహస్యంగా ఉంచుతానని మాటివ్వాలి—" అన్నాడు లక్ష్మణరావు.

లక్ష్మణరావు తరహా ఏమిటో వీరన్నకు అర్థంకాలేదు. అయినప్పటికీ ఆ మనిషిగురించి కొంతైనా తెలుస్తుందన్న ఆశతో—"చెప్పండి—మాట యిచ్చాననే అనుకోండి—" అన్నాడు.

లక్ష్మణరావు చెప్పనారంభించాడు.

ప్రభుత్వం ప్రజల పరిస్థితి మెరుగుజేయడానికి ఎన్నో పథకాలు, ప్రణాళికలు రూపొందించింది. అన్నింట్లోకీ ముఖ్యమైనది గ్రామాభివృద్ధి. అయితే కొందరు స్వార్థపరుల కారణంగానూ, ప్రజల అజ్ఞానం కారణంగానూ ఒక్క పథకమూ సరిగా అమలు జరగడంలేదు. డబ్బుకు డబ్బా అయిపోతుంది. ఫలితం కనబడడంలేదు.

అందువల్ల అలాంటి స్వార్థపరుల ఉనికిని కనిపెట్టి వారిని నిర్దాక్షిణ్యంగా అణచివేయాలని ప్రభుత్వం సంకల్పించింది. కమిటీలు వేసే అట్టే ప్రయోజన ముండడంలేదు. బహిరంగంగా ఏ విచారణ సంఘాన్ని నియమించినా స్వార్థపరులు తమ పలుకుబడి వినియోగించి తప్పుడు సమాచారం అందేలాగునో, తప్పుడు నివేదిక తయారయేలాగునో చేయగల్గుతున్నారు. ఇది గ్రహించిన ప్రభుత్వం కొత్త పద్ధతి అనుసరించాలనుకుంది. ప్రతి గ్రామంలో ఎవరెవరు యెలాంటి అన్యాయాలు చేస్తున్నారో, ఎవరెవరు ఎలా నష్టపోతున్నారో తెలుసుకోవడం కోసం భారీ ఎత్తున రహస్య గూఢచారుల్ని నియమించింది.

లక్ష్మణరావు అలాంటి గూఢచారి.

ఇది వినగానే వీరన్నకు కాళ్ళూ, చేతులూ ఆడలేదు. "అయితే మీరు మా యింట్లో వుండొద్దు. ఈ విషయం బయటపడిందంటే ఆ సూరిబాబుగారు నన్ను బ్రతక నివ్వడు—"

"సూరిబాబెవరు?" అన్నాడు లక్ష్మణరావు తాపీగా.

"ఈ గ్రామానికి ముకుటంలేని మహారాజు. పేరుకి మునసబే అయినా ఊరి ప్రెసిడెంటు కూడా ఆయనకు గడగడలాడతాడు. ఊళ్ళో అంతా కూడా ఆయనకు అంతో యింతో ఏదో విధంగా బాకీ పడివున్నారు. ఆయన దగ్గర అప్పుతీస్తే ఆయన తీర్చమన్నప్పుడు డబ్బు లేకున్నా ఎలాగో అలా తీర్చాలి. వద్దంటే వడ్డీ పెరుగుతున్నా సరే బాకీ తీర్చకూడదు. ఆయనకో్కపంవస్తే పది రోజుల్నించి మంచాన పడివున్నవాడు కూడా దొంగతనం చేశాడన్న నేరంమీద జైలుకు పోవలసిందే! ఆయన

కెప్పుడు కోపంవస్తుందో తెలియదు. అదాయన కెప్పుడొస్తుందోనని భయపడుతూ దినదిన గండంలా రోజులు వెళ్ళబుచ్చుతూంటారు—" అన్నాడు వీరన్న.

"బంగారయ్య నాకు మంచి ఇల్లే చెప్పాడు. మీరు ఇచ్చిన సమాచారం నాకు ఎంతగానో సహకరిస్తుంది—" అన్నాడు లక్ష్మణరావు.

"అయ్యబాబోయ్—నేను మీకు సమాచారం చెప్పలేదు. పరిస్థితి అర్థం చేసుకుంటారని సంగతి చెప్పానంతే-" అన్నాడు వీరన్న వణికిపోతూ.

"వీరన్నగారూ—మీరు భయపడకండి. సూరిబాబు రావణాసురుడైతే నేను శ్రీరామచంద్రుణ్ని! ఎంతటి వాణ్నైనా వంచగల శక్తి నాకుంది. నా శక్తియుక్తులు మీరే చూద్దురుగాని! ఒక ప్రభుత్వోద్యోగికి మీరు తప్పక ఆశ్రయమిచ్చి సహకరించగలరని బంగారయ్య చెప్పాడు. ఆయన అబద్ధం చెప్పలేదని నాకిప్పుడనిపిస్తోంది!" అన్నాడు లక్ష్మణరావు.

అతడి కళ్ళలో ఏదో మెరుపు. ముఖంలో ఏదో తేజస్సు. అది గమనించిన వీరన్న ఇంకేమీ అనలేక ఊరుకున్నాడు. బంగారయ్య ఎవరని కూడా అడగలేదు. అడిగి ప్రయోజనంలేదని ఊరుకున్నాడు.

2

వీరన్న ఆ గ్రామంలో ఒక సామాన్య గృహస్థు. ఆయనకు నాలుగెకరాల భూమి, యాభై అయిదేళ్ళ వయసు, ఇద్దరు కూతుళ్ళు, ఇద్దరు కొడుకులు, స్వంతిల్లు ఉన్నాయి. కూతుళ్ళిద్దరికీ పెళ్ళిళ్ళయి కాపురాలకు వెళ్ళిపోయారు. పెద్ద కొడుక్కి పెళ్ళయింది. కోడలు కాపురానికివచ్చి నాలుగేళ్ళయింది. మనవడు కూడా పుట్టాడు.

రెండో కొడుక్కిరవై ఏళ్లు. ఇంకా పెళ్ళి కాలేదు.

ఇంట్లో ఎవరికీ అక్షరజ్ఞానానికి మించిన చదువులేదు. మగాళ్ళు ముగ్గురూ కలిసి స్వంత వ్యవసాయం చేసి ఏడాదికి మూడు పంటలు తీస్తున్నారు. జీవితం ఫరవా లేదన్నట్లుగానే ఉంది కానీ అదంతా సూరిబాబు దయ మీద ఆధారపడివుంది.

రెండో కూతురి పెళ్ళి చేసినపుడు వీరన్న సూరిబాబు దగ్గర కొంత డబ్బు అప్పు తెచ్చాడు. సగానికి పైగా చెల్లు వేశాడు. మిగతాది సూరిబాబు తీసుకోవడం లేదు. అవతల వడ్డీ పెరుగుతోంది. సూరిబాబు బాకీ తీర్చనివ్వడు. ఏదో ఒక రోజున ఆ నాలుగెకరాలూ కాజేస్తాడేమోనని వీరన్న భయం. ఆ ఒక్క భయం లేకపోతే వీరన్న జీవితం చాలా సుఖంగా వున్నట్లు లెక్క.

ఆ ఊళ్ళో ఒక్క వీరన్నకే కాదు. చాలామందికి ఇలాంటి భయాలున్నాయి.

లక్ష్మణరావు రాక వీరన్నకు ఆనందాన్నే కలిగించింది. ఆయనకు సూరిబాబు గురించిన పూర్తి సమాచారం చెప్పాలనే వుంది. కానీ తనకేమవుతుందోనన్న భయమూ ఉంది. ఆయన సందిగ్ధత నాధారంగా చేసుకుని లక్ష్మణ రావు తెలివిగా ఆయన నుంచి చాలా సమాచారం రాబట్టాడు.

“అసలు సూరిబాబు దగ్గర్నుంచే అప్పెందుకు చెయ్యాలి? ఈ ఊళ్ళో అప్పిచ్చే సాహుకారింకొకడు లేడా?” అన్నాడు లక్ష్మణరావు.

“లేకేం—చాలామంది ఉన్నారు. కానీ ఎవరికే అవసరమున్నా అంతా సూరిబాబు దగ్గరకే వెళ్లాలి. ఆయన అనుమతిలేనిదే ఊళ్ళో ఇంకెవ్వరూ అప్పులివ్వరు. సూరి

బాబుకు తెలియకుండా ఎవరైనా అప్పిచ్చినా, తీసుకున్నా వాడికి మూడిందన్నమాటే!" అన్నాడు వీరన్న.

"ఇది మరీ చచ్చుగ్రామంలా ఉంది. పౌరుషంతో తిరగబడ్డవారేలేరా?" అన్నాడు లక్ష్మణరావు.

"లేకేం—అలా ఒక్కడే ఒక్కడు ఎదురుతిరిగాడు. ఎదురుతిరిగిన మర్నాట్నించీ వాడు కనపడలేదు. ఇంత వరకూ వాడి ఆచూకీ తెలియలేదు—" అన్నాడు వీరన్న.

లక్ష్మణరావు ఆ మాయమైన వాడి పేరు, వివరాలు తెలుసుకున్నాడు. సత్యం మాయమై నాలుగేళ్ళయిందట.

"అతడి ఆచూకీ నేను బయటపెడతాను-" అన్నాడు లక్ష్మణరావు. ఆవేశం అతడి కళ్ళలో కనబడింది.

"అప్పుడు సత్యంగాడి తలిదండ్రులే ఏమీ చెయ్యలేక పోయారు. నాలుగేళ్ళ తర్వాత ఇప్పుడు మీరేం చెయ్యగలరు?" అన్నాడు వీరన్న—"పోలీసులు, ప్రభుత్వాధికారులు అంతా ఆ సూరిబాబు చేతిలోని మనుషులు—"

"ఇప్పుడు నేను సత్యం యింటికి వెడతాను—" అంటూ లక్ష్మణరావు లేచాడు.

వీరన్న భయంగా—"వద్దు—మీరు కూపీ లాగడం మొదలెడితే ముందు మా పని అయిపోతుంది—" అన్నాడు.

"నేనుండగా మీకేం భయంలేదు—" అంటూ లక్ష్మణరావు కదిలాడు. అతడు సత్యం ఇంటికే వెడుతున్నాడని గ్రహించిన వీరన్న కొద్ది క్షణాలు మాత్రం ఆలోచించి తను సూరిబాబు ఇంటికి బయల్దేరాడు.

3

"ఏరా పోతరాజూ — బాగా తిగా పదిరూపాయల వడ్డీతో బాకీ కొట్టేద్దామనుకుంటున్నావా - వడ్డీ మొత్తం

నూర్రూపాయలు కావలసిందే. అంతవరకూ బాకీ తీర్చొద్దు—" అన్నాడు నూరిబాబు.

"పిల్లలుగలవాణ్ని బాబూ — తమరలాగంటే ఏమై పోతాను? దయుంచి ఈ బాకీ జమకట్టుకోవాలి!" అన్నాడు పోతరాజు.

"నేను మాటంటే మాటే!" అన్నాడు నూరిబాబు.

పోతరాజు నూరిబాబు పాదాలు పట్టుకుని—"తమరికెందుకో నామీద కోపమొచ్చింది. కారణం చెబితే తప్పుకాయమని లెంపలేసుకుంటాను. ఈ రోజూ కాకపోతే మళ్ళీ బాకీ తీర్చుకోలేను—" అన్నాడు.

నూరిబాబు నిట్టూర్చి — "బాత్తిగా కాళ్ళు పట్టేసుకున్నావు. ఏమీ అనలేకపోతున్నాను. సరేలే—మా పాలికాపు కీమధ్య పనెక్కువైపోయి—అన్ని పనులూ సరిగా చేయలేకపోతున్నాడు. మీ రెండోవాణ్ని ఓ మూడు నాలుగు నెలలపాటు మా పశువుల్ని మేపమను. వెళ్ళు-" అన్నాడు.

అదే మహా ప్రసాదమన్నట్లు పోతరాజు బాకీతీర్చి అక్కణ్నించి కదిలాడు. కొడుకెలాగూ కొందరి పశువులు మేపుతున్నాడు. పనిలో పనిగా నూరిబాబు పశువులు మేపడం పెద్ద కష్టంకాదు. డబ్బు సంపాదించడమే కష్టం.

పోతరాజిలా వెళ్ళగానే వీరన్నలా వచ్చాడు.

"ఏంటి వీరన్నా విశేషాలేమిటి?" అన్నాడు నూరిబాబు పలకరింపుగా.

"చాలా పెద్ద విశేషమండి. కాస్త రహస్యంగా చెప్పాలండి—"అన్నాడు వీరన్న.

నూరిబాబు ఆయన్ని వేరే గదిలోకి తీసుకు వెళ్లాడు.

"వాడి పేరు లక్ష్మణరావండి. ప్రభుత్వ గూఢచారి టండి. గ్రామంలో జరిగే అక్రమాలూ, అన్యాయాలూ గురించి రహస్యంగా కూపీలాగ డానికి మనూరొచ్చాట్టండి. వాడు మా యింట్లో దిగాడు. తమరపారం చేసుకుంటూ రేమోనని ముందుగా చెప్పడానికి వచ్చాను—" అన్నాడు వీరన్న కాస్త భయంగానే.

సూరిబాబు భృకుటి ముడతలు పడింది. ఓ నిముషం మౌనంగా ఆలోచించే—"ఇందులో అపారం చేసుకోవ డానికేముందీ — అంతటి పెద్దమనిషికి మీ యింట్లో ఆశ్రయమివ్వడమొక్కటే కదా నువ్వు చేసిన తప్పు— అతన్ని మా యింటికి పంపు. మర్యాదలు బాగా జరుగుతాయి—" అన్నాడు.

వీరన్న భయంగా—"నిజంగానే మీ యింటికి పంప మంటారా?" అనడిగాడు.

"ఊఁ" అన్నాడు సూరిబాబు.

వీరన్న వెళ్ళిపోయాక సూరిబాబు ఏవేవో ఆలో చించాడు. లక్ష్మణరావు వివరాలు తెలుసుకుని అతడి నెలా సాధించాలా అన్నదే అతడి తపన. ఆయనింకా అలాంటి ఆలోచనల్లో ఉండగానే ఆయనింటికి రమణయ్య వచ్చాడు.

"విశేషాలేమైనా ఉన్నాయా రమణయ్యా?" అంటూ సూరిబాబాయన్ను పలకరించాడు.

"పెద్ద విశేషమే—రహస్యంగా మాట్లాడాలండి—" అన్నాడు రమణయ్య. ఆయన కంగారుగా వున్నాడనే చెప్పాలి.

సూరిబాబు రమణయ్యను వేరేగదిలోకి తీసుకెళ్ళాడు.

"లక్ష్మణరావని ఒకడు మా యింటికి వచ్చేడండి.

వాడు ప్రభుత్వ గూఢచారిటండి. మన గ్రామంలో జరిగే అన్యాయాలూ, అక్రమాలూ రహస్యంగా పరిశోధించాలని వచ్చాడుట ...."

"అలాంటివాడు నేరుగా మావంటి పెద్దమనుషుల యింటికి రాక మీలాంటి చిన్న మనుషుల్నడిగితే లాభమేమిటి? అసలే మన గ్రామస్థులకు అన్యాయం, అక్రమం అనే పదాలకు అర్థం తెలియదు..." అదోకలా అన్నాడు సూరిబాబు.

"నేను అదేమాట చెప్పానండి. కాని వాడి వాదన ఇంకోలాగుంది. ఈ దేశంలో అన్యాయాలు చేస్తున్న వారందరూ పెద్దమనుషులుగా చలామణీ అవుతున్నారట. నిజం తెలుసుకోవాలంటే చిన్నమనుషులే చెప్పగలరుట-"

"అలాగా—ఇంతకీ వాడికి నువ్వేమని చెప్పావు?"

"వాడు — మా సత్యం గురించి అడుగుతున్నాడు. ఉన్నపళంగా మనిషెలా మాయమైపోయాడు—ఆచూకీ తెలుసుకుందుకు ఏ ప్రయత్నాలూ చెయ్యలేదా, ఊళ్ళో ఎవరైనా మీవాణ్ణేమైనా చేశారేమోనని అనుమానించలేదా—అని అడిగాడు...."

సూరిబాబు భృకుటి ముడతలు పడింది — "సత్యం గురించి అడిగాడా? ఏనాటి సత్యం? నాలుగేళ్ళక్రితం మనగా మాయమైన సత్యం .... ఊరికే ఆశాజ్యోతి అనుకున్న సత్యం మాయమైపోతే నీకంటే ఎక్కువగా నేను బాధపడి వెతకడానికి అన్ని ప్రయత్నాలూ చేయించానే—యిప్పుడు కొడికా ఆచూకీలన్నీ ఎందుకు?"

"అదే—నాకూ తెలియక మీ దగ్గరకు పరుగెత్తుకు వచ్చాను—"

"అన్నట్లు నీకు ముగ్గురు మగపిల్లలు కదూ — సత్యం

మధ్యవాడు కదూ—" అన్నాడు సూరిబాబు—"సత్యం ఎలాంటి వాళ్ళతో చేతులు కలిపి మాయమయ్యాడో తెలియదు. కానీ వాడి గురించి ఆచూకీలు తీస్తే మిగతా యిద్దరు కొడుకులకీ ప్రమాదమేమోనని నా భయం. ఇంతకీ నువ్వు వాడికేం చెప్పావు?"

"చెప్పడానికి నాకు మాత్రమేం తెలుసునండీ— వాడలా నర్సన్న ఇంటికి వెళ్ళగానే నేనిలా వచ్చాను.." అన్నాడు రమణయ్య.

"ఆ లక్ష్మణరావు నర్సన్నింటికి వెళ్ళాడా? అక్కడికి వెళ్ళమని ఎవరు చెప్పారు?" అన్నాడు సూరిబాబు. ఈసారి అతడి మాటల్లో కంగారుంది.

"నేను కాదండి—" అన్నాడు రమణయ్య చటుక్కున.

4

"వాడు మా యింటికి రాలేదు—" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"వాడు మీ యింటికెందుకొస్తాడూ—అట్నించి నరుక్కొస్తున్నాడు—" అన్నాడు సూరిబాబు.

"ఎట్నించి నరుక్కొచ్చినా మనకేం భయం? మనమేమైనా అన్యాయాలూ, అక్రమాలూ చేస్తున్నామా ఏమన్నానా?" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"అవుననుకో—కానీ...." అని ఆగాడు సూరిబాబు.

ఇంట్లో తల్లీ, తండ్రీ పిల్లలకు తెలీకుండా ఎన్నో పనులు చేస్తూంటారు. అందులో కొన్ని స్వసుఖం కోసం. మరి కొన్ని పిల్లల భవిష్యత్తుకోసం. కానీ రహస్యాల విలువ పిల్లలకు తెలియదు. వాళ్ళకేమైనా రహస్యం తెలిసిందంటే అది దాచవలసినదైనా సరే—ఎవరైనా

అడిగితే చెప్పేస్తారు.

"ఈ గ్రామానికి మనం తలిదండ్రులలాంటి వాళ్ళం. మన గ్రామస్థులు పసిపిల్లలాంటి అమాయకులు, వాళ్ళె వరికేం చెబుతూంటారో ఓ కంట కనిపెట్టాల్సిన అవసరం మనకుంది—" అన్నాడు సూరిబాబు.

సూరిబాబు హెచ్చరిక ప్రెసిడెంటుకర్థమయింది— "నేనంతదూరం ఆలోచించలేదు. అతనోస్సారి పిలిపించ మంటారా?" అన్నాడు.

"అతనం టే ఎవరు? లక్ష్మణరావేనా?"

"ఊఁ,"

"లక్ష్మణరావును మనం పిలిపించడమేమిటి? వాడే వెతుక్కుంటూ మనింటికి రావాలి కానీ...." అన్నాడు సూరిబాబు.

"రాడని నా కనిపిస్తోంది. మూడు రోజులయింది. ఇంతవరకూ ఎందరిళ్ళకో వెళ్ళాడు కానీ మనిళ్ళకు రాలేదు...." అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"ఈ మూడు రోజులుగా మీరతని గురించి ఆలోచించారా?"

ప్రెసిడెంటు తల అడ్డంగా ఆడించాడు.

"ఇలాగైతే ముందు ప్రమాదం మీకే వస్తుంది—" అన్నాడు సూరిబాబు చిరాగ్గా.

"ఏ ప్రమాదం వచ్చినా అన్నింటికీ మీదే భారం—" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు వినయంగా.

సూరిబాబు ముఖం ప్రసన్నమయింది — "నా అనుమానం-వాడికి చాలా సమాచారం చేరుతోందని. ప్రజలు చాలా అమాయకులు. తాత్కాలికంగా వచ్చిన ఇలాంటి వాళ్ళ మాటలు నమ్మి ఉన్నపళంగా తమ కష్టాలూ,

దరిద్రం తీరిపోతాయనుకుంటారు. నిత్యం మనలో కలిసి ఉండాలన్నమాట మరిచిపోతారు—"

"అయితే ఇప్పుడేం చేయాలంటారు?"

"ఆ లక్ష్మణరావును మొత్తం సమాచారం సేకరించ నిద్దాం. ఆ పని పూర్తయ్యాక అతనెలాగూ మనదగ్గరకే వస్తాడు. ఎవరెవరు ఎలాంటి సమాచార మిచ్చారో తెలుసుకుందాం. ముందు లక్ష్మణరావుకు శిక్ష వేద్దాం. అది పూర్తికాగానే ఎంతమంది మన దగ్గరకొచ్చి క్షమాపణలు చెప్పుకుంటారో చూద్దాం. ఆ తర్వాత మిగతావాళ్ళ సంగతి ఆలోచించొచ్చు—" అన్నాడు సూరిబాబు.

"అమ్మమ్మమ్మ.... మీ బుర్రకు ఎంత పదును?" ప్రెసి డెంటు మనస్ఫూర్తిగా మెచ్చుకున్నాడు.

"పదును నాది. ఫలితంమీది. అదృష్టంమీది—" అని ఒక్క క్షణం ఆగి — "బయట్నుంచి మనమీదకు శత్రు వొచ్చినప్పుడే మనలో మనకెందరు శత్రువులున్నారో తెలుసుకునే అవకాశం వస్తుంది—" అన్నాడు సూరి బాబు.

"మీ మాట అక్షర లక్షలు చేస్తుంది-" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

5

"నమస్కారమండీ—నా పేరు లక్ష్మణరావు—"

అతన్ని చూసి తడబడ్డాడు ప్రెసిడెంటు — "నమ స్కారం—రండి—కూర్చోండి."

"నేను చాలా ముఖ్యమైన పనిమీద ఈ ఊరొచ్చా నండి—" అన్నాడు లక్ష్మణరావు కుర్చీలో కూర్చుంటూ.

"చెప్పండి!" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

లక్ష్మణరావు క్లుప్తంగా తన గురించి చెప్పుకున్నాడు.

"నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది. ఈ గ్రామస్థుల గురించి నాకు బాగా తెలుసు. వారికి నేను తిరుగులేని నాయకుణ్ని. నన్ను తప్ప వేరెవరినీ నాయకుడిగా అంగీకరించరు వాళ్ళు. అసలు మీరీ గ్రామం వచ్చి ఎన్నాళ్ళయింది? సరాసరి మా యింటికే వచ్చి ఉంటే మీక్కావలసిన మొత్తం సమాచారం ఓ గంటలో ఇచ్చేసి ఉండేవాణ్ని—" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"ఒక విద్యార్థి కష్టపడి చదువుతున్నాడనుకోండి. అతడు మంచి మార్కులతో పరీక్ష ప్యాసవుతాడని ఊహించి చెప్పొచ్చు. కానీ నేను ఊహించడానికీ, ఊహాలు వినడానికీరాలేదు. స్వయంగా పేపర్లు దిద్దడానికి వచ్చాను—"అన్నాడు లక్ష్మణరావు.

ప్రెసిడెంటు ముఖం చిన్నదయింది-"అయితే మీరు గ్రామస్థులనుంచి సమాచారం సేకరించారా?" అన్నాడు.

"చాలావరకూ పూర్తయింది—"

"అయితే ఆ సమాచారం నాకూ ఇవ్వండి. ప్రెసిడెంటును కాబట్టి అది నాకూ ఎంతో ఉపయోగపడవచ్చు—" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"క్షమించాలి. అది చాలా రహస్యం. నేను రహస్యంగానే ప్రభుత్వానికి పంపించాల్సి ఉంటుంది—" అన్నాడు లక్ష్మణరావు.

అనుమానం, భయం, కోపం అన్నీ ఒక్కసారిగా కలిగాయి ప్రెసిడెంటుకి—అన్నీ నొక్కిపెడుతూ—"అయితే నా దగ్గర కెందుకు వచ్చినట్లు?" అన్నాడు.

"ఊరి ప్రెసిడెంటుగా నాకు చెప్పాల్సిందేమైనా ఉన్నదేమోనని!"

ప్రెసిడెంటు అదోలా నవ్వి-"మాది ఆదర్శ గ్రామం.

ఇక్కడెవరికీ అన్యాయాలు జరగడంలేదు. ఎవరూ అక్రమాలు చేయడంలేదు....” అన్నాడు.

“కానీ నాకు అందిన సమాచారాన్నిబట్టి అలా అనిపించడంలేదు—” అన్నాడు లక్ష్మణరావు సూటిగానే.

“ఎందుకలా అనుకుంటున్నారు?” అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

“ఊళ్ళో స్కూలుకు ఫండ్సు గ్రాంటయ్యాయి. కానీ అదింకా పాకల్లోనే నడుస్తోంది. రోడ్లకి రెండు గ్రాంట్సు వచ్చాయి. కానీ అవి మహా దరిద్రంగా ఉన్నాయి. కుళాయిలు వేయిస్తున్నామని చందాలు వసూలు చేశారు. ఆ డబ్బేమయిందో తెలియదు. వయోజన విద్యా కేంద్రాలు రెండున్నాయన్నారు. ఒక్కటీ కనబడలేదు. లైబ్రరీలో పుస్తకాలు కొన్న బిల్లులు చాలా వున్నాయి కానీ పుస్తకాలాట్టే కనబడ్డం లేదు. ఇలా చెప్పుకుంటూ పోవాలంటే చాలా ఉన్నాయి....” అని ఆగాడు లక్ష్మణరావు,

ప్రెసిడెంటుకు వళ్ళంతా చెమటలు పట్టాయి. ఏం మాట్లాడాలో తెలియలేదు. ఇలాంటి విషయాల్లో సూరిబాబుకున్న తెలివితేటలు ఆయనకు లేవు. ఊళ్ళోవాడెవరైనా లక్ష్మణరావన్న మాటలు అని ఉంటే— వాడి వంటిమీద కొరడా విహారం జరిగివుండేది. అన్నవాడు సామాన్యుడు కాడు. ప్రభుత్వ గూఢచారి.

ప్రెసిడెంటు నెమ్మదిగా-“మీరొకసారి సూరిబాబు గారిని కూడా కలుసుకుని మాట్లాడడం మంచిదని నా అభిప్రాయం—” అన్నాడు.

లక్ష్మణరావు ఆశ్చర్యంగా — “అందరూ చెప్పినట్లే జరిగిందిక్కడ—” అన్నాడు.

"అంతేం?" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు ఆశ్చర్యంగా.

"ప్రెసిడెంటుగా మీరే సలహా ఇవ్వలేరనీ—సూరి బాబుగారి వద్దకు వెళ్ళి మాట్లాడమంటారనీ చాలామంది అన్నారు—" అన్నాడు లక్ష్మణరావు.

ప్రెసిడెంటు తిన్న షాకు సామాన్యమైనది కాదు. ఆయన షాకులోంచి తేరుకునేలోగా లక్ష్మణరావు అక్క ణ్ణించి వెళ్ళిపోయాడు.

6

"వాడు మిమ్మల్ని కలుసుకుందుకు వచ్చాడా?" అన డిగాడు ప్రెసిడెంటు.

"లేదు...." అన్నాడు సూరిబాబు.

"అయితే మిమ్మల్ని కలవకుండానే రిపోర్టు పంపే స్తాడేమో-పరిస్థితి ప్రమాదకరంగా వుంది—" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు. ఆయన మొత్తం జరిగిందంతా సూరిబాబుకు చెప్పాడు.

"అలాగా — అయితే ఈ రోజు అప్పిగాడికి పని తగిలిందన్నమాట—" అన్నాడు సూరిబాబు.

ఆ మాటలకు సంతోషించాలో, భయపడాలో తెలియలేదు ప్రెసిడెంటుకు. అప్పిగాడి గురించి ఆయనకు బాగా తెలుసు.

వాడు ఆరడుగుల గున్న ఏనుగులా ఉంటాడు. లేడిలా పరుగెడతాడు. నిలువెత్తు తాడిచెట్టును రెండు చేతులతో పెకలించగల శక్తిమంతుడు. వాడు గత పది సంవత్స రాలుగా సూరిబాబు పోషణలో ఉంటున్నాడు. సూరి బాబు మాట వాడికి వేదవాక్కు. ఆయన మాటమీద మనుషుల్ని చంపడానికి కూడా సందేహించడు వాడు.

"లక్ష్మణరావుకు మూడింది!" అనుకున్నాడు ప్రెసి

రెంటు. ఆయనింకే వివరాలూ అడక్కుండానే వెళ్ళి పోయాడు.

ఆ రాత్రి పన్నెండు గంటలకు అప్పిగాడు యిల్లు వదిలాడు. తిన్నగా వీరన్న ఇల్లు చేరాడు.

వీధి అరుగుమీద మడత మంచం వేసుకుని పడు కున్నాడు లక్ష్మణరావు. అప్పిగాడు అతణ్ని తట్టిలేపాడు.

లక్ష్మణరావు కళ్ళు నులుముకుంటూ లేచి — "ఎవ ర్నువ్వు?" అన్నాడు.

"నీ ప్రాణాలు తీయడానికి వచ్చాను...." అన్నాడు అప్పిగాడు.

లక్ష్మణరావు అతణ్ని తేరిపార జూశాడు. మనిషి యమమూతలాగున్నాడు — "సరే — నా ప్రాణాలు తీద్దువుగాని. కానీ తీసేముందు నా ఆఖరి కోరిక తీర్చు-"

"ఏమిటది?"

"నువ్వెవరో తెలుసుకోవడం—"

"నా పేరు అప్పిగాడు. నన్ను సూరిబాబుగారు పంపించారు—"

"ఓహో—అప్పుడు సత్యం దగ్గరకూ ఆయన నిన్నే పంపించాడా?" అన్నాడు లక్ష్మణరావు.

"సత్యం ఎవరు?" అన్నాడు అప్పిగాడు.

"నాలుగేళ్ళ క్రితం నీ చేతుల్లో పడ్డాడు. రమణయ్య గారి రెండో అబ్బాయి—" అన్నాడు లక్ష్మణరావు.

"అవును. వాణ్ని ఎక్కడ కప్పెట్టానో సరిగ్గా ఆ పక్కనే ఇంకో గొయ్యి తీసి మరీ వచ్చాను—నీకోసం!" అన్నాడు అప్పిగాడు.

"ఎంత ధైర్యంగా చెబుతున్నావు? ఊళ్ళోని ప్రజలు

ఇది విన్నారంటే నిన్ను బ్రతకనిస్తారా?" అన్నాడు లక్ష్మణరావు.

అప్పిగాడు నవ్వి — "ప్రజలదాకా ఎందుకు? ఈ ఊళ్ళో, గాలి కూడా సూరిబాబుగారు వీచమంటేనే వీస్తుంది!" అన్నాడు.

"అలాగా — అయితే నిన్నిప్పుడీ అరుగుమీద పడుకోమని అన్నదెవరు? సూరిబాబుగారా, నేనా?" అన్నాడు లక్ష్మణరావు. అతడి మాటలు పూర్తి కాకుండానే అప్పిగాడు మనిషి ఉన్నపళంగా కుప్పలా కూలిపోయాడు. క్షణాలమీద మనిషికి స్పృహ తప్పించే సూదిని లక్ష్మణరావు అప్పిగాడిమీదకు వదలడం, అది పనిచేయడం.... కలలా జరిగిపోయింది.

లక్ష్మణరావు లోపలకు వెళ్ళి ఇంట్లోవాళ్ళను లేపి జరిగింది చెప్పాడు.

వీరన్న వణికిపోతూ—"సూరిబాబుగారు నీమీదకు అప్పిగాణ్ణి పంపాడంటే నువ్వాయనకు ప్రబల విరోధి అన్నమాట. నిన్నిక మా ఇంట ఉంచుకోవడం కూడా ప్రమాదం!" అన్నాడు.

అసలు సూరిబాబు చేస్తున్న నేరాలు, ఘోరాలు గురించి పట్టించుకోకుండా ఇలా భయపడడం లక్ష్మణరావుకు చాలా చిరాకును తెప్పించింది. అయినప్పటికీ అతడు దానిని బైటపెట్టకుండా చకచకా రమణయ్యయింటికి వెళ్ళి ఆయన్ను లేపి జరిగిందంతా చెప్పి—"మీ కొడుకును చంపించింది సూరిబాబు. చంపినది అప్పిగాడు. ఆ మాట అప్పిగాడే స్వయంగా నాకు చెప్పాడు. ఈ నిజం మనం గ్రామస్థుల మధ్యకు వెళ్ళి ఎలుగెత్తి ఘోషించాలి—" అన్నాడు.

రమణయ్య లక్ష్మణరావు వంక ఎగాదిగా చూసి—
"ఇప్పుడు నువ్వు కొత్తగా కనుక్కున్నదేమీ లేదు. ఈ నిజం మాకు ఎంత కాలంగానో తెలుసు. అయితే పైకి చెప్పటందుకు లేదు. పోయిన ఒక్క కొడుకు కోసం నేను రభసచేశానంటే ఉన్న ఇద్దరూ కూడా పోతారు. సూరిబాబుగారు నీ మీదకు అప్పిగాడిని వదిలాడంటే ఇంక నువ్వు ఈ ఊళ్ళో ఉండడం మంచిదికాదు. ఎవ్వరూ నీకు ఆశ్రయమివ్వరు. సుఖంగా బ్రతుకుతున్నాం. మా మానాన మమ్మల్ని బ్రతకనివ్వు—నీ ప్రాణాలు దక్కించుకోడానికీ ఊరు వదిలిపెట్టు—" అన్నాడు.

లక్ష్మణరావుకు ముందు కోపం వచ్చింది. తర్వాత ఆవేశం కలిగింది. ఆపైన జాలికూడా వేసింది. అతను తిరిగి వీరన్న ఇంటికి చేరేసరికి అప్పిగాడింకా అరుగుమీదే పడివున్నాడు. వీరన్న యింట్లో లేడు. జరిగింది చెప్పడానికి సూరిబాబు ఇంటికి వెళ్లాడు.

లక్ష్మణరావు ఆలోచించాడు. తనిప్పుడేం చేయాలి? సూరిబాబు తనని ఈ క్షణంనుంచీ నిర్దాక్షిణ్యంగా వేటాడుతాడు. ఊళ్ళో ఎవ్వరూ తనకాశ్రయమివ్వరు.

లక్ష్మణరావు తొందరగానే నిర్ణయం తీసుకున్నాడు.

7

"పారిపోయాడు—పిరికిపంద—" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

సూరిబాబు నవ్వి — "పారిపోవడం కాదు. పారిపోయేలా చేశాను—" అన్నాడు. తర్వాత అర్థంకానట్లు తనవంక చూస్తున్న ప్రెసిడెంటుకి వివరించసాగాడు—
"ఒక ప్రభుత్వ గూఢచారిని చంపించామంటే చాలా ప్రమాదం. అందుకే ఓ చిన్న అస్త్రం వేశాను. అప్పి

గాడిని వెళ్ళమన్నాను కానీ చంపమనలేదు. వాడి సామర్థ్యం చూశాకంటే మళ్ళీ మన జోలికి రాలేడని నాకు తెలుసు—"

ప్రెసిడెంటునింకా ఒక సందేహం విడవాడలేదు—"వాడిప్పుడు పారిపోయి మళ్ళీ రెట్టింపు బలంతో తిరిగి రాడంటారా?"

సూరిబాబు మళ్ళీ నవ్వాడు — "లక్ష్మణరావు తన ఇంట అడుగు పెట్టగానే పరుగున నా యింటికొచ్చాడు వీరన్న. లక్ష్మణరావు తన కొడుకు గురించి అడగ్గానే నా యింటికి పరుగెత్తుకొచ్చాడు రమణయ్య. ఇలాంటి వాళ్ళు మనకు వ్యతిరేకంగా ఆ లక్ష్మణరావుకి సమాచార మిస్తారని భయపడడం తెలివి తక్కువ—"

ప్రెసిడెంటు సందేహాలింకా తీరినట్టులేదు. ఆయన జంకుతూనే—"అసలు రమణయ్య ఇంటికి వెళ్ళాలనీ—ఆ తర్వాత సత్యం గురించి అడగాలనీ ఆ లక్ష్మణరావు కెలా తెలిసిందంటారు?" అన్నాడు.

ఈ ప్రశ్నకు సూరిబాబు కలవరపడలేదు. ఎటొచ్చీ ఇందాకటిలా నవ్వలేదు—"ప్రెసిడెంటుగారూ-కాలవకెళ్ళి కడవతో నీళ్ళు తెచ్చారనుకోండి. దారిపొడుగునా నీళ్ళు చిందుతాయా, లేదా?"

"ఎందుకు చిందవు?"

"అలా చిందిన నీళ్ళు దారి తెలుసుకుందుకు పనికొస్తా యంటారా?" అన్నాడు సూరిబాబు.

ప్రెసిడెంటు ఆలోచించాడు. కాలవనుంచి కావిడలో నీళ్ళు ఎవరు తెచ్చినా కాలవనుంచి ఇంటిదాకా అస్పష్టమైన దారి ఏర్పడుతుంది. అది కావిడి ఏ దారిని ప్రయాణించిందో చెబుతుంది. అయితే సూరిబాబు ఈ

ప్రశ్న ఏ ఉద్దేశ్యంతో వేశాడో తెలియదు. తటపటాయిస్తూ నే—"పనికొస్తాయండి—" అన్నాడు.

"సరిగ్గా చెప్పావు. దారిపాడుగునా నీళ్ళొలికాయి గదా అని కడవల్లో నీళ్ళు లేకుండా పోతాయా చెప్పండి!" అన్నాడు సూరిబాబు.

ప్రెసిడెంటుకు సూరిబాబు హృదయం అర్థమై పోయింది.

గ్రామస్థులు తెలివితక్కువగా నోరుజారి లక్ష్మణరావుకు కొంత సమాచారం అందించి ఉండవచ్చు. అంత మాత్రాన వారి మనసుల్లో సూరిబాబంటే భయంలేదని కాదు. అది కడవల్లో నీళ్ళలాగ వాళ్ళ మనసుల్లో సురక్షితంగా ఉంటుంది.

"ఇంక నాకే బెంగ లేదండి—" అన్నాడాయన చటుక్కున.

ఆయనలాగని ఇరవై నాలుగు గంటలు తిరక్కుండా నే వాళ్ళు బెంగపడవలసిన అవసరం ఏర్పడింది.

పట్నంనుంచి ఓ సీఐడీ ఆఫీసరు వచ్చి సూరిబాబును కలుసుకుని తన ఐడెంటీకార్డు చూపించాడు.

సూరిబాబు సీఐడీకి మంచి మర్యాదచేశాడు.

"నన్ను మన్నించాలి. మీమీద కొన్ని ఫిర్యాదులు వచ్చాయి. అవి విచారించి నిజానిజాలు తెలుసుకోడానికి వచ్చాను—" అన్నాడు సీఐడీ.

సూరిబాబు కాస్త దెబ్బతిన్నాడు — "నామీద ఫిర్యాదులా?"

మొత్తం పది ఫిర్యాదులు చదివి వినిపించాడు సిఐడీ. అవి వింటూ సూరిబాబు ఆశ్చర్యపడ్డాడు. ఈ సమాచారం సీఐడీకి లక్ష్మణరావు ద్వారానే అంది ఉండాలి.

అప్పిగాడనే మనిషిని పోషిస్తూ తనమీద ఇంక్వయిరీకి వచ్చిన ఆఫీసర్లని బెదిరిస్తున్నాడన్నది కూడా ఆ పది ఫిర్యాదుల్లోనూ ఒకటి. సత్యాన్ని చంపించడం కూడా ఉంది. మొత్తం ఫిర్యాదులు వేటిలోనూ అబద్ధంలేదు.

"అన్నీ అబద్ధాలు—" అన్నాడు సూరిబాబు.

"అది విచారించి రిపోర్టు తయారు చేయడానికే వచ్చాను నేను—" అన్నాడు సీఐడీ.

"అయితే ఇందులో కొందరు మనుషులకు కబురు పంపాల్సి వుంది. నా మనుషుల్ని పంపమంటారా?" అన్నాడు సూరిబాబు.

"అవసరంలేదు. నేను సిబ్బందితో వచ్చాను. మా మనుషులు వెళ్ళవలసిన వాళ్ళందరి ఇళ్ళకూ వెళ్ళారు. నేనిలా వచ్చాను. వాళ్ళు సమాచారం సేకరించుకుని వస్తారు. ఈలోగా మీరు నేనడిగిందానికి సమాధానాలు చెప్పండి—" అన్నాడు సీఐడీ.

సూరిబాబుకు పచ్చి వెలక్కాయ గొంతుకలో పడ్డట్లయింది. ఎంత పని జరిగింది? తనకు క్షణం కూడా వ్యవధి లేకుండా లక్ష్మణరావు ఎంత పని చేశాడు? ఇలా జరుగుతుందని తానూహించలేదు.

"మీకు ఫిర్యాదులు అంది ఎంతకాలమయింది?"

"ఈ ప్రశ్న మీకు ఏ విధంగా సహకరిస్తుంది?"

సూరిబాబు గొంతు సవరించుకున్నాడు — "కొంత కాలంక్రితం ఈ ఊరికి లక్ష్మణరావు అనే నడివయస్కుడు వచ్చాడు. ఈ ఊళ్ళో తనకు కంట్రాక్టులు ఇప్పించమని నా చుట్టూ తిరిగాడు. వీలుకాదన్నానని నాపై పగబట్టి నామీద తప్పుడు ఫిర్యాదులు చేస్తానని బెదిరించాడు. నిన్న తెల్లారేసరికి ఊళ్ళోంచి మాయమయ్యాడు. అతనే

మీ దగ్గరకొచ్చి ఈ ఫిర్యాదులు ఇచ్చి ఉంటాడని నా అనుమానం—"

"మాకీ ఫిర్యాదులు అంది వారం రోజులు కావస్తోంది—" అన్నాడు సీఐడీ గంభీరంగా.

"అయితే ఊళ్ళో ఉండే ఫిర్యాదులు పంపేదన్న మాట—" అన్నాడు నూరిబాబు అప్రయత్నంగా.

"మీరిక నేనడిగిన ప్రశ్నలకు జవాబులు చెబుతారా?" అంటూ గొంతు సవరించుకున్నాడు సీఐడీ.

నూరిబాబు దేవుడిమీద భారంవేసి అన్నీ అబద్ధాలు చెప్పడానికి సిద్ధపడ్డాడు.

8

"మిమ్మల్నెలా అభినందించాలో నాకు తెలియడం లేదు—" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

నూరిబాబు చెమ్మగిలిన కళ్ళు తుడుచుకుని — "నిజంగా నే ఈ ప్రజలకోసం ఏమైనా చేయాలనిపిస్తోంది. వీళ్ళు నా పట్ల చూపించే విశ్వాసం ఇంతా అంతా కాదు. ఒక్కరంటే ఒక్కరు కూడా నా గురించి ఒక్కటంటే ఒక్క పొల్లుమాట చెప్పలేదు. సీఐడీ తెల్లముఖం వేసుకుని వెళ్లాడు. ఇలా జరుగుతుందని నాకు నమ్మకం ఉంది. అయితే నమ్మకంవేరు-జరగడం వేరు—"

"మీరు ఊఁ అంటే ప్రజలకోసం ఏదైనా చేయాలని నాకూ ఉంది—" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు ఆత్రుతగా.

నూరిబాబు ఆయన వంక చురచురా చూసి-"ఊళ్ళో లోపాయికారీగా నా గురించి గ్రామస్థు లేమనుకుంటారో తెలుసా? ఆ నూరిబాబు గురించి కానీ ప్రెసిడెంటు గారికి ఊరికోసం ఏమైనా చేయాలన్న తపన ఉందని! ఇప్పటి మీ మాటలు ఆ విషయాన్ని ఋజువు చేస్తున్నాయి.

నా గురించి తప్పితే మీరు ప్రజాసేవ ధారాళంగా చేసే వారన్నమాట—అంతేగా!" అన్నాడు.

ప్రెసిడెంటు కంగారుపడ్డాడు — "నా మాటల్లో మరేదైనా అర్థం మీకు గోచరిస్తే నన్ను మన్నించాలి. మీ అంత తెలివిగా మాట్లాడడం నాకు రాదు. అసలు సంగతి చెబుతాను వినండి—" అంటూ ప్రారంభించాడు.

సాధారణంగా ప్రతి మనిషికి అన్యాయమో, మోసమో చేసి—అందరికంటే ఎక్కువ సంపాదించాలని ఉంటుంది. న్యాయానికీ, సత్యానికీ తెలివి అవసరంలేదు. అన్యాయానికీ, మోసానికీ తెలివితేటలుకావాలి. ఆ తెలివితేటలు ప్రెసిడెంటుకుపయోగపడుతున్నాయి. అందువల్ల ఏం చేయాలన్నా ఆయన సూరిబాబుమీదే ఆధారపడతాడు. అదీ ప్రెసిడెంటు చెప్పదల్చుకున్నది.

"ఏదో ఆవేశంలో అలా అనేశాను గానీ—నిజంగా ప్రజాసేవ ప్రారంభించామంటే మనం మట్టయిపోతాం. అది కూడా ఒక వ్యసనం లాంటిది. అసలైన ప్రజా సేవకుణ్ని ప్రజలు కూడా గౌరవించరు. నాలుగు డబ్బు లున్నవాణ్ని, నలుగుర్నీ వంచగలిగిన వాణ్నీ మాత్రమే ప్రజలు గౌరవిస్తారు. అసలు సిసలు ప్రజాసేవకు అలవాటు పడ్డామంటే మనలో స్వార్థం నశించిపోతుంది—" అని సూరిబాబు క్షణం ఆగాడు—

"నేనే అసలు సిసలు ప్రజాసేవకుడిననుకోండి. అప్పు డెవరో కిట్టనివాళ్ళు నామీద ఫిర్యాదులు చేశారను కోండి. అప్పుడు గ్రామస్థులు ఇంత కచ్చితంగా నాకు అనుకూలంగా చెప్పరు. అప్పుడు నన్ను సీఐడీ అరెస్టు చేయొచ్చు. అయినా నన్ను రక్షించుకునేందుకు ఎవ్వరూ ముందుకు రారు. మంచివాడనుకునే వాళ్ళం — కాదన్న

మాట—అని వూరుకుంటారు. డబ్బొక్కటే మనకు అన్ని శక్తులూ ఇస్తుంది. ఈ రోజు వాళ్ళంతా నాకు అనుకూలంగా చెప్పారంటే అది నా మీద భక్తికాదు. భయం. ఆ భయాన్ని ఎప్పటికీ అలా ఉంచగలిగితేనే మనం ఇలా ఉండగలుగుతాం—"

"అయితే ఇప్పుడేం చేయాలంటారు?"

"ప్రజల్ని అలాగే ఉండనిద్దాం. మనం ఇలాగే ఉండిపోదాం—"

9

"మీ సలహాకోసం వచ్చాను—" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"ఇంకా ఏముందీ — అసలు సమస్య పరిష్కారమై పోయిందిగదా—" అన్నాడు సూరిబాబు.

"ఇది కొత్త సమస్య—" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"చెప్పండి—"

"ప్రభుత్వం నుంచి ఓ హెచ్చరిక అందింది—"

"ఇంకా నా?"

"నన్ను పూర్తిగా చెప్పనివ్వండి—" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు — "ప్రస్తుతం జయరాజ్ అనే ఓ బందిపోటు దొంగ బయలేరాడట. వాడు తన ముఠాతో గ్రామాలమీదపడి దోచుకుంటున్నాట్ట. జయరాజ్ కావడానికి పాతికేళ్ళ వయసువాడైనా మహా జిత్తులమారి అట. ఈ విషయంలో ప్రభుత్వం తను చేయగలిగింది చేస్తున్నప్పటికీ ఎప్పుడు ఏ గ్రామంమీద వాడి దాడి జరుగుతుందో తెలియక పోవడంవల్ల గ్రామాలన్నీ కూడా అప్రమత్తంగా ఉండాలట. అన్ని గ్రామాలతోపాటు నాకూ ఈ హెచ్చరిక అందింది. హెచ్చరికతోపాటు

వాడి ఫోటో కూడా పంపారు—"

సూరిబాబు ఫోటో అందుకుని చూసి — "కుర్రాడు చాలా బాగున్నాడు. దొంగంటే నమ్మడం కష్టం—" అని — "అవునూ — ఫోటో సంపాదించిన పోలీసులు మనిషిని పట్టుకోలేకపోయారా?" అన్నాడు.

"అందులో ఆశ్చర్యమేమీ లేదు. ఏడాది క్రితంవరకూ జయరాజ్ మామూలు మనిషే! ప్రభుత్వ పాలనలో ప్రజలకన్యాయం జరుగుతోందని అతను కొంతమంది కుర్రాళ్ళను కూడగట్టుకుని చట్టాన్ని తన చేతిలోకి తీసుకున్నాడట. అతడు చేసే నేరాలన్నీ తన పేరుతోనే చేస్తున్నాడు. పోలీసులు అతని ఇంటికి వెళ్ళి ఫోటో తీసుకొచ్చారు. మనిషిని మాత్రం ఇంతవరకూ పట్టుకోలేకపోయారు—"

"అంటే అతగాడు నక్సలైటయుంటాడు-" అన్నాడు సూరిబాబు ఏదో ఆలోచిస్తూ.

"ప్రభుత్వపు హెచ్చరికతోపాటు నాకు లక్ష్మణరావునించి కూడా వేరే ఉత్తరం అందింది—" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"లక్ష్మణరావునుంచా?" అన్నాడు సూరిబాబు ఆశ్చర్యంగా.

"అవునండి. జయరాజ్ మన గ్రామంమీదకు కూడా ఏ రోజైనా రావచ్చునట. అతగాడిని ఎదుర్కోవడం చాలా కష్టమట. మెరుపులా ఇట్టే వచ్చి అట్టే మాయమైపోతాట్ట. అతడు వెళ్ళిపోగానే పిడుగు పడిన ప్రభావం కనబడుతుందట. జయరాజ్‌ను ఆపాలంటే ప్రభుత్వ సహాయం అవసరమట. తను వచ్చి సాయపడగలడట. అయితే అందుకో షరతు పెట్టాడు. మీరు, నేను

ప్రజలకు చేస్తున్న అన్యాయాలను తక్షణం ఆపు చేయాలిట. ఒక నెల రోజులు మనని గమనించి మనలో మార్పు రాకపోతే తను మన గ్రామం గురించి పట్టించు కోడట!"

"ఓహో—అప్పిగాణ్ని చూసి బెదిరిపోయిన లక్ష్మణ రావు — మనూర్ని బందిపోట్ల బారినుంచి కాపాడ తాడట—" అని నవ్వాడు నూరిబాబు.

"ఏ పుట్టలో ఏ పాముంటుందో—పోనీ మనం అతడి సాయం కూడా తీసుకుంటేనో?" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"ఏ పుట్టలో ఏ పాముందో నాకు బాగా తెలుసు— జయరాజ్ కాదు — వాడి తల్లో జేజేమ్మ వచ్చినా మనూరికేం భయంలేదు. నా దగ్గర ఆ సత్తా వుంది—" అన్నాడు నూరిబాబు నమ్మకంగా. నూరిబాబు దగ్గర అప్పిగాడు మాత్రమే కాదు. పాతికమంది మెరికల్లాంటి మనుషులున్నారు. నాటు బాంబులున్నాయి.

నూరిబాబుతో గొడవంటే ఊరందరికీ భయమే! మరి జయరాజ్ ఎలా ఫీలవుతాడో?

10

ఒక రాత్రివేళ గ్రామంలో కలకలం ప్రారంభ మయింది.

ఊళ్ళోకి దొంగలు వచ్చారు. యింటింటికీ వెళ్ళి మనుషుల్ని బయటకు లాగి ఊరిమధ్య మైదానానికి తర లిస్తున్నారు.

కాసేపటికి మైదానమంతా గ్రామస్థులతో నిండి పోయింది. ఇళ్ళన్నీ ఖాళీ అయిపోయాయి. పదిమంది దొంగలు జనాల్ని కాపలా కాస్తున్నారు. తుపాకులు మధ్య మధ్య గాలిలోకి పేల్చి బెదిరిస్తున్నారు. అక్కడ

చేరిన వారిలో అందరూ ఉన్నారు—ఒక్క, సూరిబాబు, ప్రెసిడెంటుల కుటుంబాలు తప్ప.

కొంతమంది దొంగలు ఇంటింటికీ వెళ్ళి దోచుకువచ్చిన డబ్బు — బంగారం రెండు కుప్పలుగా పోస్తున్నారు. డబ్బుకు రెండు కుప్పలు—బంగారానికి రెండు కుప్పలు..

తమ కళ్ళ ముందు జరిగిపోతున్న ఈ దోపిడీని అసహాయంగా చూస్తూ హాహాకారాలు చేస్తున్నారు గ్రామస్థులు. వాళ్ళ హాహాకారాలు వినబడినప్పుడల్లా గాలిలోకి తుపాకులు పేలుస్తున్నాయి. అంతా నిశ్శబ్దమై పోతున్నారు—పిల్లలు తప్ప!

ఆ నిశ్శబ్దంలో వినబడే పిల్లల ఏడుపుతో అక్కడి వాతావరణం చాలా తమాషాగా వుంది. ప్రజలందరూ ప్రాణాలు అరచేతుల్లో పెట్టుకున్నారు.

అలా కొంతసేపు గడిచింది.

అప్పుడక్కడికి ఓ వ్యక్తి హుందాగా నడుచుకుంటూ వచ్చాడు. అతడి ముఖానికి ముసుగు వుంది. అతడు జనాన్ని ఉద్దేశించి-"ప్రభుత్వాన్ని గడగడలాడిస్తున్న బందిపోటు జయరాజ్‌ను నేనే!" అన్నాడు.

ఒక్కసారిగా చీమ చిటుక్కుమన్నా వినిపించేటంత నిశ్శబ్దం ఏర్పడిందక్కడ. పసిపాపల ఏడుపులు కూడా ఆగిపోయాయి.

"నిజానికి నేను ప్రభుత్వాన్ని గడగడలాడించడం లేదు. ప్రభుత్వానికి సహకరిస్తున్నాను. ఉదాహరణకు బిల్లా రంగాల విషయం తీసుకోండి. వాళ్ళు పసిపాపల్ని హత్య చేశారు. ప్రభుత్వం వారికి ఉరిశిక్షను విధించింది. వాళ్ళకు ఉరిశిక్ష విధించకపోతే అలాంటి ఘోరాలు వారి కారణంగా మరెన్నో జరుగుతాయని ప్రభుత్వానికి

తెలుసు. అందుకే వారి జీవితాలు అర్థాంతరంగా ముగిసి పోయాయి. అయితే బిల్లాల్ని, రంగాల్ని ప్రోత్సహించి పోషించే సూరిబాబులాంటి వాళ్ళను ఏం చేయాలి? వాళ్ళ నేరాలు బయటపడితే ప్రభుత్వమే వారిని ఉరి తీస్తుంది. కానీ వారి నేరాలు ఎవరు బయటపెడతారు?"

జయరాజ్ క్షణం ఆగి అందరివంకా చూశాడు. అంతా నిశ్శబ్దంగా వింటున్నారు. అతను మళ్ళీ కొనసాగించాడు—

"మీ అందరికీ అప్పిగాడి గురించీ వాడు చేస్తున్న నేరాల సంగతీ తెలుసు. కానీ వాడికి ఉరిశిక్ష పడదు. అందుకు కారణం మీరే! ఆ సంగతలాగుంచండి—ఇక్కడ డబ్బంతా రెండు రాసులుగానూ బంగారమంతా రెండు రాసులుగానూ పోయబడి వుంది. మీ ఊరి జనాభా మూడు వేలు దాటింది. అయితే చిన్నవిగా కనబడుతున్న ఆ రాసులు రెండూ ఊరందరికీ దోచగా వచ్చినవి. పెద్దవిగా కనబడే ఆ రాసులు రెండూ — సూరిబాబు, ప్రెసిడెంటు వగైరా మొత్తం నలుగురు పెద్దల్ని దోచగా వచ్చినవి. ఈ తేడా ఎలా వచ్చింది? ఎందుకు వచ్చింది? దీన్ని మీరెలా సహిస్తున్నారు?"

ఎవ్వరూ ఏమీ మాట్లాడలేదు.

జయరాజ్ మళ్ళీ మాట్లాడేడు—"మీరంతా చవట దద్దమ్మలు. ఎందుకూ పనికిరానివారు. మనిషి రూపంలో వున్న పశువులు. మీరు మనుషులుగా మారడానికి ఒకే ఒక్క అవకాశం ఇస్తున్నాను. మొత్తం ఇక్కడ పేర్చిన రాసులు కలిపేస్తాను. మీతోపాటే నా అనుచరులు కూడా అంతా సమంగా పంచుకుంటాం. ఇక మీదట మీ గ్రామంలో కొద్దీ గొప్ప తేడాలు మరీ

ఇంత ఎక్కువగా వుండకూడదు....” అని ఆగాడతను.

జయరాజ్ అనుచరులిద్దరు ఆ రాసుల్ని సమీపించారు. ఒకడు ధనరాసుల్ని కలిపేశాడు. మరొకడు నగలను కలిపేశాడు. వాళ్ళిప్పుడు తమ నాయకుడివంక చూశారు.

జయరాజ్ తన జేబులోంచి ఒక కాగితం తీశాడు. అందులో ఆ గ్రామంలోని మొత్తం కుటుంబాల పేర్లు వున్నాయి. ఒక్కొక్కరినీ పేరు పేరున పిలిచాడు. అక్కడున్న డబ్బు, బంగారం అక్కడి వారందరికీ పంచిపెట్టడమయ్యాక మిగిలింది అనుచరులు మూటగా కట్టారు.

అప్పుడు జయరాజ్ మళ్ళీ ఇలా అన్నాడు—
“సూరిబాబు గోతాములనిండా ధాన్యరాసులున్నాయి. అవన్నీ అమ్మగా వచ్చిన డబ్బు ప్రెసిడెంటు మీకు సమంగా పంచిపెడతాడు. ఎక్కువ తక్కువలు లేకుండా ఊళ్ళో వున్న భూమిని అంతా సమంగా పంచుకుని హాయిగా జీవించండి. మీకింక సూరిబాబు పీడలేదు. ఆయనే కాదు ఆయన భార్యకానీ, కుమారుడు కానీ మీకింక కనబడరు. ఆయన అనుచరుడు అప్పిగాడు కూడా మీకింక కనబడడు.

గతంలో సూరిబాబు ఎందరో మనుష్ళుల్ని మాయం చేశాడు. అదే పద్ధతిలో ఆయన కుటుంబమూ మాయమయింది. ఆయన కుటుంబం మొత్తాన్ని ఎందుకు మాయం చెయ్యాల్సి వచ్చిందంటే—మిమ్మల్నందర్నీ అష్టకష్టాలు పెట్టినప్పటికీ మీకాయన కుటుంబంమీద సానుభూతి పోదని నాకు తెలుసును కాబట్టి!

అంతా నేను చెప్పినట్లు చేయడానికి ప్రెసిడెంటు

ఒప్పుకున్నాడు. ఈ రోజునుంచీ మీరు పూర్తిగా ఋణ విముక్తులు. ఈ రోజునుంచి మీకిష్టమైన స్వతంత్ర జీవనం గడపాలి మీరు. ఇదీ నా కోరిక. మీకేదైనా లోటు జరిగిందో నేను మళ్ళీ వచ్చి తప్పెవరిదో విచారిస్తాను. తప్పు నాయకుడిదైతే అతడికి సూరిబాబుకు పట్టిన గతే పడుతుంది. తప్పు మీదే అవుతుందీ—మీకో నమస్కారం పెట్టి వూరుకుంటాను—" అతనీ మాటలు పూర్తిచేసి తన ముఖంమీది ముసుగు తొలగించాడు.

అందమైన పాతికేళ్ళ ఆ యువకుడిని చూడగానే అక్కడున్న జనాలందరూ అప్రయత్నంగా — "జయరాజుకీ జై!" అంటూ జయజయధ్వానాలు చేశారు. ఆ తర్వాత గాలిలో ఏదో పేలినట్లయింది.

చూస్తూండగా అక్కడున్న జనాలందరూ స్పృహ తప్పి పడిపోయారు. దొంగలంతా ఒకచోట చేరారు.

జయరాజ్ వాళ్ళందరి వంకా చూసి—"మళ్ళీ అవసర పడితే తప్ప — ఇలాంటి పనికి తలపడకూడదు. మీరు మామూలుగా మీమీ స్వంత వ్యవహారాలు చూసుకోండి—" అన్నాడు.

"ఇప్పటికి నాలుగూళ్ళయ్యాయి. అయినా నీ కింకా అహింసావాదంమీద నమ్మకం పోలేదా?" అన్నాడు దొంగల్లో ఒకడు.

"హింస అనాగరికం. అందుకని నేను దాన్ని ద్వేషిస్తాను. శాంతి కోసం యుద్ధం అవసరమైనట్లు హింసను తొలగించడానికి హింస అవసరమైతే—అప్పుడు దాన్ని ఆశ్రయిస్తాను. సూరిబాబు ఈ గ్రామస్థులను దారుణంగా హింసించాడు. అందు గురించి ఆ గ్రామస్థులే ఆయనపై తిరగబడతారేమోనని ఆశించాను. వాళ్ళను

అజ్ఞానాంధకారంలోంచి బయట కు తీసుకురావాలని ప్రయత్నించాను. ఆయన తను కన్న బిడ్డల్నే మాయం చేసినా ఆయనకు వ్యతిరేకంగా మాట్లాడే సాహసం ఒక్కరికి లేకపోయింది.

ఆయనపై పోలీసులు ఎంక్వాయిరీకొస్తే నిజం చెప్పే ధైర్యం ఒక్కరికీ లేకపోయింది. ఇలాంటి వాళ్ళు ఎలా బాగుపడతారు? సూరిబాబు అనే రాక్షసుడినీ ఊరునుంచి తొలగిస్తే మిగతావారందరూ నిమిత్తపడి తమ ఆలోచనలకు పదును పెట్టగలరనిపించింది. అందుకే సూరిబాబును కూడా హెచ్చరించి ఒక నెలరోజులు టయిమిచ్చాను. ఆయనది లక్ష్యపెట్టలేదు. చివరికి నాకు హింస తప్పలేదు.

అయితే అంతమాత్రాన అన్ని వూళ్ళూ ఇలాగే వుంటాయని నేననుకోవడంలేదు. అందుకే నేనిప్పుడు మరో గ్రామంలోకి అడుగుపెట్టనున్నాను. ప్రజల ఆలోచనల్లో మార్పులు తీసుకురావడానికీ, వూరి పెద్దల మనసుల్లో భయం రగిలించడానికీ, మరో ప్రయత్నం చేస్తాను. విజయం సాధిస్తే ఏ బాధా లేదు. లేనిపక్షంలో మీరందరూ మళ్ళీ నాకు సాయపడాల్సి వుంటుంది—"

"ప్రజలు నిన్ను గుర్తిస్తారని భయంలేదా?"

జయరాజ్ నవ్వి-"లక్ష్మణరావుగా ఈ గ్రామంలోని అందరికీ పరిచయమైన నేను ఈరోజు జయరాజ్ గా వారందరిముందూ నిలబడితే ఒక్కరు కూడా నన్ను గుర్తుపట్టలేదు. అందువల్ల గుర్తింపబడతానన్న భయం నాకు లేదు. అయితే నేను తలపెట్టిన కార్యక్రమం ఎల్లకాలం జయప్రదంగా కొనసాగించగలనన్న నమ్మకం నాకులేదు. మనం ప్రజలకోసం పాటు పడుతున్నప్పటికీ — మనం తొక్కుతున్నదారి చట్టవిరుద్ధమైనది. ఏదో ఒకరోజున

నేను పట్టుబడవచ్చు.

కానీ నేను ఎక్కువ శ్రమపడనవసరం లేకుండా ప్రజల్లో చైతన్యం రావాలంటే మన కథలకు మంచి ప్రచారం లభించేలా చేయండి. మన ఆశయాలు ప్రజల మధ్యకు వెళ్ళేలా చేయండి. ఎవరో వచ్చి అన్యాయాల్ని అరికట్టరనీ—అన్యాయాలకూ, అక్రమాలకూ వ్యతిరేకంగా తామే తిరగబడవలసిన ఆవశ్యకత వున్నదనీ వారందరూ గుర్తించేందుకు అనువైన ప్రజల పత్రికను ఎన్నుకోండి-" అన్నాడు.

ఈ కథ ఏ పత్రికలో చూస్తారో వేరే చెప్పనవసరం లేదు. అయితే ఈ కథ చదివి ప్రజలు మారిపోతారనుకుని జయరాజ్ ఉపేక్షించడంలేదు. అతడివద్ద మొత్తం నూరు గ్రామాల పేర్లున్నాయి. ఇప్పటికి నాలుగు గ్రామాలయ్యాయి. మిగతా తొంభైయారు వూళ్ళలో అతనో వూరిని ఎన్నుకోబోతున్నాడు.

వూరి పెద్దలూ జాగ్రత్త! ఏ వూరి పేరో చెబుతామంటే నాకూ తెలియదు. కానీ మీ వూరి పేరు జయరాజ్ లిస్టులోంచి తొలగించగలగడం మాత్రం మీ చేతిలోనే వుంది.

—:ఐ పో యిం ది:—